

Я. В. Колеснік,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0001-8364-1396
А. В. Мажара,
магістр, Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0002-0429-3045

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.21.49

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ya. Kolesnik,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Dnipro State Agrarian and Economic University
A. Mazhara,
master's degree, Dnipro State Agrarian and Economic University

THE ROLE OF FINANCIAL RESOURCES MANAGEMENT IN THE PROCESS OF INCREASING THE PROFITABILITY OF THE AGRICULTURAL ENTERPRISE

Статтю присвячено теоретичним аспектам ролі управління фінансовими ресурсами сільськогосподарського підприємства з метою підвищення його прибутковості, а також розробці на цій основі пропозицій щодо якісного поліпшення наявних фінансових ресурсів підприємств. Стабільне фінансове функціонування підприємства, що базується на досягнутих економічних показниках, знаходиться не тільки у взаємозв'язку з одержуваними фінансовими результатами, але і з ефективною побудовою управлінського механізму використання фінансових ресурсів.

Можливість узгодження цілей управління фінансовими ресурсами з поточною і стратегічною їх достатністю має теоретико-методологічну основу, яка відрізняє виявленням факторів і умов прийняття ефективних управлінських рішень на інноваційній основі. Теоретичне осмислення сутнісної природи фінансової діяльності підприємства не може бути в повній мірі з'ясовано без оцінки її результатів як з позицій наявного економічного, так і фінансового потенціалів.

У цьому контексті авторами у даному дослідженні було уточнено дефініцію управління фінансовими ресурсами, розглянуто фактори впливу та розкрито особливості та механізми реалізації процесу підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства в ринкових умовах. У статті розглянуто питання, що стосуються безпосередньо теоретико-методичної основи концепції виявлення і управління додатковими резервами підвищення прибутковості і рентабельності підприємства, зокрема галузі агропромислового комплексу, в умовах поточної і стратегічної достатності (недостатності) фінансових ресурсів, поліпшення використання фінансових ресурсів підприємством.

Якість управління результатами фінансової діяльності підприємства залежить від досягнутого рівня його фінансово-господарської діяльності. Низька фінансова результативність має зворотний негативний вплив на формування механізму управління результатами фінансової діяльності підприємства. Наслідком достатності фінансових результатів має бути вдосконалення процесу управління фінансовими ресурсами сільськогосподарського підприємства.

This article is devoted to the theoretical aspects of the role of financial resources management of an agricultural enterprise in order to increase its profitability, as well as to develop on this basis proposals for qualitative improvement of the available financial resources of enterprises. Stable financial functioning of the enterprise, based on the achieved economic indicators, is not only correlated with the obtained financial results, but also with the effective construction of a management mechanism for the use of financial resources.

The possibility of reconciling the goals of financial resources management with their current and strategic sufficiency has a theoretical and methodological basis, which distinguishes the identification of factors and conditions for making effective management decisions on an innovative basis. The theoretical understanding of the essential nature of the financial activity of an enterprise cannot be fully understood without evaluating its results both from the standpoint of available economic and financial potentials.

In this context, the authors of this study have clarified the definition of financial resources management, considered the factors of influence and revealed the features and mechanisms of implementation of the process of increasing the profitability of agricultural enterprises in market conditions. The article deals with issues related directly to the theoretical and methodological basis of the concept of identifying and managing additional reserves for increasing the profitability and profitability of the enterprise, in particular the agroindustrial complex, in terms of current and strategic sufficiency (insufficiency) of financial resources, improving the use of financial resources by the enterprise.

The quality of management of results of financial activity of the enterprise depends on the achieved level of its financial and economic activity. Low financial performance has the opposite negative impact on the formation of a mechanism for managing the results of financial activities of the enterprise. The consequence of the sufficiency of the financial results should be to improve the process of managing the financial resources of the agricultural enterprise.

Ключові слова: прибуток, сільськогосподарське підприємство, фінансові ресурси, фінансовий менеджмент, фактори впливу.

Key words: profit, agricultural enterprise, financial resources, financial management, factors of influence.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ринкова трансформація аграрного сектора країни передбачає не тільки формування ефективних власників засобів виробництва (особливо земельних), формування багатоструктурної економіки, але і фінансове оздоровлення сільськогосподарських підприємств. Однак за десятирічний період аграрних перетворень економічна ситуація в сільській місцевості навіть погіршилася в порівнянні з періодом до реформування. Сільські виробники відчувають гостру нестачу у оборотних коштах, мають застарілу і зношену матеріальну базу, збільшують фінансову заборгованість за зобов'язаннями і часто не мають коштів навіть на здійснення простого відтворення. Для підтримки сільськогосподарських товаровиробників необхідні значні фінансові ресурси, які держава нині не в змозі реально виділити в повному обсязі. Але навіть якщо обсяг фінансової допомоги збільшиться, вона автоматично не виведе господарства на рівень рентабельного виробництва, оскільки ресурси можуть бути використані нерационально. Тому поряд з державною підтримкою аграрного сектора необхідна активна участь у здійсненні господарської діяльності самих підприємств. Поліпшення ситуації в сільськогосподарському секторі економіки можуть бути досягнуті за умови забезпечення функціонування внутрішніх механізмів отримання прибутку на основі виробництва конкурентоспроможної продукції, необхідного обсягу і рівня рентабельності на кожному окремому підприємстві і в галузі в цілому, а також збалансованості у наявних фінансових ресурсах та інноваційних підходів до процесу управління ними. Це і обумовило актуальність обраної теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема шляхів підвищення прибутку з урахуванням процесу управління фінансовими ресурсами привертала увагу багатьох економістів, вчених і практиків, та породила різноманіття наукових поглядів на її природу, зміст і процес формування. Представники сучасної економічної думки розглядають прибуток як дохід від

використання всіх чинників виробництва і як найважливіший показник його ефективності. Великий внесок у розробку методологічних і практичних засад формування прибутку внесли роботи вітчизняних і зарубіжних авторів: І.Т. Балабанової, В.С. Белова, І.А. Бланка, Н.В. Богачева, М.Л. Лішанського, П.В. Смекалова, Е.С. Стоянової, А.Д. Шеремета, К. Бабо, К. Дзурі, Б. Коласса, М. Трейсі та інших. Але проведені дослідження виявили, що в науковій літературі розкриваються тільки окремі аспекти щодо шляхів підвищення прибутковості підприємства без визначення конкретного впливу процесу управління фінансовими ресурсами.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Умовах сьогодення деякі аспекти зазначеної проблеми, з урахуванням умов нестабільності цін на ресурси і економічного середовища загалом, досліджені недостатньо і вимагають уточнення: визначення залежності величини прибутку і рентабельності виробництва від зміни його обсягів і структури витрат; розподіл витрат підприємства між окремими видами продукції; вибір і реалізація управлінських рішень щодо підвищення прибутковості виробництва, наявність достатньої кількості фінансових ресурсів — як власних, так і залучених, та інше. Недостатньо висвітлюються питання забезпечення фінансової самостійності підприємств аграрного сектора, що стримує їх ефективний розвиток і адаптацію до ринкових відносин. Це, в свою чергу, вимагає нових підходів до обґрунтування механізму формування доходів і прибутку господарств, що і зумовило вибір теми дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Головною метою цієї роботи є вивчення питання впливу процесу управління фінансовими ресурсами на підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Діяльність будь-якого підприємства спрямована на результат, тобто на отримання прибутку. Створення

ефективного бізнес-рішення для сільськогосподарського виробництва безпосередньо впливає на його діяльність. Швидке реагування на мінливий стан зовнішнього середовища у сучасному розумінні призводить до швидкої реакції на ці зміни і до швидкого впровадження адекватних дій. Оптимізація виробничого процесу — одна з найважливіших, стратегічно важливих цілей підприємства, яка визначає всю його подальшу діяльність, ефективне управління фінансами.

Очевидно, що на управління фінансовими ресурсами підприємства впливають різні фактори. Їх можна розділити на зовнішні і внутрішні. До зовнішніх факторів впливу ми можемо віднести можливі зміни в законодавстві, нормативних актах, Податковому кодексі України; конкуренцію, рівень попиту на ту чи іншу сільськогосподарську культуру.

До внутрішніх чинників відносять кваліфікацію персоналу, що дозволить виконувати роботу швидко і на високому рівні; якість продуктів, що виробляються; застосування новітніх технологій та інноваційних підходів до ведення бізнесу. На ринку свідомої чесної конкуренції перед топ-менеджером постійно постає питання оптимізації роботи підприємства, тобто скорочення його співфінансування.

У сучасних умовах існує значна кількість внутрішніх чинників, які погіршують фінансове становище сільськогосподарських підприємств, а саме: нераціональна структура активів, неефективна організація виробництва, затрати ресурсів, а також низький рівень фінансової роботи загалом. Найчастіше обмеження ресурсної бази фермерських господарств спонукає їх до виробництва низькодохідної або навіть збитковою продукції, а рентабельна продукція виробляється в обмежених кількостях, що визначає загальний фінансовий результат діяльності.

На думку авторів, управління фінансовими ресурсами підприємства — це один з найважливіших факторів забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах, спрямованих на оптимізацію фінансової діяльності, механізми роботи підприємства, координацію фінансових операцій, забезпечення їх впорядкованості та чіткої системи "балансування".

Найважливішим завданням управління фінансовими ресурсами є визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для господарської діяльності підприємства. Формування фінансових ресурсів здійснюється за рахунок ряду джерел. Відповідно до джерела створення існують дві великі групи джерел: власні (ресурси, які належать підприємству і сформовані в результаті його фінансово-господарської діяльності: статутний капітал, резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток) і залучені (ресурси, що тимчасово перебувають у розпорядженні підприємства і можуть бути використані для досягнення статутних цілей: довгострокові та поточні зобов'язання).

Вибір і реалізація оптимальних рішень під час управління фінансовими ресурсами залежать від їх економічної ефективності, тобто результат повинен відповідати понесеним витратам з урахуванням мінімального ризику.

Нині головним завданням сільськогосподарського виробництва є отримання високих врожаїв зернових

культур з мінімальними економічними витратами. Статистично високий прибуток результат грамотного управління і злагодженої діяльності всіх підрозділів підприємства. Процес константного отримання прибутку неможливе без детального аналізу складових виробничого потенціалу підприємства, виявлення результатів зростання виробництва і реалізації продукції, зниження її собівартості та оптимізації структури витрат.

Збільшення розриву між ціною і собівартістю реалізованої продукції сприяє зростанню прибутку і підвищенню рівня рентабельності. В сучасних кризових умовах важливо оперативно управляти прибутком підприємства, намагаючись як мінімум отримувати запланований прибуток [1, с. 48].

Сільське господарство — один з найважливіших секторів української економіки, що забезпечує потреби в продуктах харчування і сировину для взуттєвої, текстильної, парфумерної та інших галузей промисловості.

Забезпечення ефективного функціонування організації вимагає економічно грамотного управління їх діяльністю, яке багато в чому визначається вмінням її аналізувати. Аналіз являє собою розчленовування явища або предмета на його складові частини (елементи) з метою вивчення їх внутрішньої сутності.

Так, для розуміння сутності прибутку потрібно знати основні джерела його отримання, а також фактори, що визначають його величину. Чим детальніше вони досліджені, тим ефективніше можна керувати процесом формування фінансових результатів.

Таким чином, економічний аналіз діяльності є важливим елементом у системі управління виробництвом, дієвим засобом виявлення внутрішньогосподарських резервів, основою розробки науково обґрунтованих планів-прогнозів і управлінських рішень і контролю за їх виконанням з метою підвищення ефективності функціонування підприємства [2, с. 96—99].

Основна мета діяльності підприємства полягає в отриманні прибутку як найбільш надійного фінансового джерела добробуту і самої організації, і її власників. Прибуток є одним з найважливіших показників господарської роботи організації. З його допомогою визначається рівень рентабельності, тобто прибутковості, а також ефективність функціонування компанії.

Прибуток визначається як різниця між виручкою від реалізації і витратами на виробництво і продаж. Якщо встановлюється, що власні витрати вище грошових надходжень від продажу, тоді у організації формуються збитки від реалізації. Саме прибуток є кінцевим фінансовим результатом підприємства, однак в процесі роботи за деякими господарськими операціями у підприємства можуть виникати і збитки, які зменшують отриманий прибуток і знижують рентабельність.

Кожне підприємство для визнання корисності його діяльності прагне до отримання позитивного фінансового результату. Серед сучасних економістів і аналітиків, які приділяють значну увагу вивченню фінансових результатів господарської діяльності існують різні підходи до визначення економічного змісту цього поняття.

У контексті вищевикладеного розглянемо думку науковця І.М. Суркова, який говорить, що фінансові результати підприємства характеризуються сумою отри-

маного прибутку або чистого доходу, а також рентабельністю. Ці показники визначають економічну ефективність роботи підприємства [2, с. 96—99].

Зробити висновок про те, який кінцевий фінансовий результат отриманий за підсумками реалізації, можна тільки очистивши його від непрямих податків і собівартості. Якщо виручка перевищує податкові витрати, то виходить позитивний фінансовий результат, тобто прибуток від продажів. Зворотна ситуація покаже збиток від продажів.

Таким чином, кінцевим фінансовим результатом від продажів виступає саме прибуток або збиток, отримані за підсумками доходів від продажів, зменшені на величину податкових витрат і витрат по випуску продукції, виконання робіт і надання послуг.

Ефективність підприємства в цілому, а також прибутковість окремих напрямків, характеризується показниками рентабельності. Ці показники найбільш повно відображають остаточний фінансовий результат господарювання, бо їх величина показує співвідношення ефекту з наявними або спожитими ресурсами.

Аналіз фінансово-господарської діяльності та фінансових результатів підприємства передбачає всебічне вивчення технічного рівня виробництва, якості, і конкурентоспроможності продукції, що випускається, забезпеченості виробництва матеріальними, трудовими і фінансовими ресурсами та ефективності їх використання. Вони засновані на системному підході, всебічному обліку різноманітних факторів, якісному підборі достовірної інформації і є важливою функцією управління [3, с. 668—669].

Пошук резервів підвищення ефективності використання всіх видів наявних ресурсів — одне з найважливіших завдань будь-якого виробництва. Оцінка резервів збільшення прибутку дуже важлива складова фінансового планування на будь-якому підприємстві. Господарські резерви — це можливість поліпшення до продуктивної фінансової діяльності підприємства за допомогою максимального використання наявного виробничого потенціалу, фінансових ресурсів, досягнень науково-технічного прогресу і передового досвіду.

Резерви зростання прибутку — це кількісно вимірні можливості щодо його збільшення. Вони визначаються по кожному виду товарної продукції окремо. Виявлення резервів збільшення виробництва продукції рослинництва може здійснюватися за такими напрямками:

- розширення посівних площ;
- поліпшення структури посівних площ;
- запобігання загибелі посівів;
- підвищення врожайності культур.

Важливим резервом щодо збільшення виробництва і відповідно зростання суми прибутку є недопущення втрат під час збирання та зберігання врожаю. Одним з факторів, що впливають на підвищення ціни реалізації є пошук більш вигідних ринків збуту.

Це пошук нових споживачів на вироблену продукцію шляхом використання маркетингових заходів, а саме: реклами та пошуку нових покупців, які готові придбати продукцію на більш вигідних умовах.

Якість продукції — один з основних факторів, від яких залежить рівень середньої ціни реалізації. За вищою якістю продукції встановлюють більш високі ціни, і на-

впаки. Для зниження витрат необхідно раціонально використовувати трудові та фінансові ресурси, удосконалювати організацію виробництва, нормування праці, скорочувати чисельність обслуговуючого персоналу, поліпшувати умови праці.

Важливим фактором скорочення повної собівартості є зниження матеріальних затрат на виробництво одиниці продукції і вдосконалення технології виробництва, використання прогресивних і ресурсозберігаючих видів матеріальних ресурсів, впровадження оптимальних норм витрат матеріальних цінностей.

Навіть незначне заощадження сировини, матеріалів, палива і енергії при виробництві кожної одиниці продукції загалом по підприємству дає великий фінансовий та економічний ефект. Спрощення та здешевлення апарату управління, економія на управлінських витратах, скорочення питомої ваги витрат ручної праці у виробництві, економічне витрачання допоміжних матеріалів, що використовуються при експлуатації техніки і обладнання, на інші господарські потреби також вплине на зниження собівартості, а отже, підвищення прибутку.

Сталий розвиток сільських територій є запорукою не тільки продовольчої безпеки, а й територіальної цілісності країни. Водночас сучасний рівень вітчизняного сільського господарства підвищує значущість проблеми стабільного функціонування цього сектора економіки до надзвичайності [6, с. 114—116].

Державна допомога для сільського господарства повинна бути конкретною, адресною. Так, пільгове кредитування повинно бути доступним для більшості сільськогосподарських товаровиробників. Крім державної допомоги сільськогосподарські підприємства повинні застосовувати фінансові важелі в процесі управління своїми фінансовими ресурсами [4].

В умовах ринкової економіки критерієм конкурентоспроможності того чи іншого господарюючого суб'єкта виступає раціональне управління і ефективне функціонування його фінансових ресурсів. Управління фінансами організацій можна трактувати як комплекс дій та рішень, який сприяє регулюванню фінансових потоків. Фінансовий менеджмент спрямований на нарощування фінансових ресурсів, інвестицій і збільшення обсягу капіталу з урахування податкового менеджменту. У фінансовому менеджменті, як механізмі керування рухом фінансових ресурсів, де кінцева мета управління — підвищення конкурентоспроможності підприємства, максимізація прибутку і оптимізація витрат, здійснюється через механізм формування та ефективного використання прибутку [5, с. 55—59].

Сьогодні відзначається переважно невисока ефективність систем управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств. На цьому етапі економічного розвитку, що характеризується високою інтеграцією у світовий соціально-економічний простір, важливе значення має розробка новітніх форм і можливих методів управління фінансами, які не тільки враховують поточні характеристики та особливості функціонування АПК, але і служать основою для розвитку та підвищення ефективності аграрного виробництва [4].

Для вирішення завдань стабільного розвитку агропромислового комплексу головною проблемою стає підвищення ефективності виробництва за рахунок

внутрішніх факторів. Можливим і одним із суттєвих інструментів його вирішення є створення ефективного економічного механізму управління фінансами [7, с. 19—26]. Однак управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств, у порівнянні з організаціями інших галузей, не таке ефективне і характеризується такими особливостями та напрямками сучасного часу:

- трансформація системи управління на підприємствах і низька ступінь обізнаності власників у питаннях управління фінансами сільськогосподарських підприємств;

- невелике застосування запитів раціональної організації виробництва в питаннях стимулювання, планування і контролю;

- зниження регулюючого впливу держави на господарюючі суб'єкти і процес аграрного виробництва;

- підвищення потреби у відновленні керованості агропромисловим комплексом з боку органів влади у створенні прогресивних структур фінансового менеджменту;

- поліпшення механізмів державного втручання в розвиток сільського господарства;

- організація ефективної системи контролю відносин серед суб'єктів власності та господарювання.

Перераховані вище особливості істотно впливають на формування і функціонування фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах та прямо відображаються на фінансових результатах.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На думку авторів, для підвищення ефективності системи управління фінансами сільськогосподарських підприємств з метою максимізації прибутку загалом, а також в інвестиційній сфері їх діяльності необхідно провести ряд заходів, що знайде своє позитивне відображення на фінансовому результаті:

- використовувати специфічні методи фінансового менеджменту при визначенні результатів фінансової та господарської діяльності підприємств галузі АПК;

- розраховувати можливі варіанти результату при виборі об'єкта інвестування;

- складати капітальний бюджет по всім можливим варіантам управління фінансами;

- проводити постійну економічну оцінку та ранжування варіантів управління грошовими потоками підприємств, з метою вибору найбільш оптимального, вигідного й економічно ефективного виду фінансового управління як для власників, так і інших інвесторів;

- враховувати ефект фінансового важеля під час розгляду системи управління фінансами та інвестиційної діяльності.

Отже, основа системи ефективного фінансового менеджменту є не самоціллю, а лише одним з етапів, незамінним інструментом для загального підвищення ефективності і стійкості сільськогосподарського виробництва країни з метою максимізації прибутку.

Література:

1. Белов Е.Н. Сокращение потерь и повышение качества продукции агропромышленного комплекса: / Е.Н. Белов, С.М. Белова. — М.: Знание, 2015. — 48 с.
2. Богославский Д.И., Герасименко О.А. Финансовые аспекты повышения эффективности деятельности

сельскохозяйственной организации / Д.И. Богославский, О.А. Герасименко О.А. // Инновационная наука. 2016. — № 4-1. — С. 96—99.

3. Герасименко О.В. Устойчивое финансовое состояние сельскохозяйственного предприятия — условие его непрерывного и эффективного функционирования // В сборнике: Научное обеспечение агропромышленного комплекса / Отв. за вып. А.Г. Коцаев. 2016. — С. 668—669.

4. Колесник Я.В., Харіна А.В. Шляхи вдосконалення фінансового стану сільськогосподарського підприємства / Я.В. Колесник, А.В. Харіна // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". 2018. № 12. — Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/101.pdf

5. Колесник Я.В., Чорний В.О. Стратегія розвитку податкового менеджменту сільськогосподарських підприємств / Я.В. Колесник, В.О. Чорний // Науково-практичний журнал "Інвестиції: практика та досвід". — м. Київ, 2018. — № 21 (листопад). — С. 55—59.

6. Халатур С.М. Механізм адаптації агропромислового комплексу України в умовах глобальної продовольчої проблеми / С.М. Халатур // Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. — Дніпро, 2015. — № 1. — С. 114—116.

7. Khalatur S.M. Innovative doctrine development of agriculture growth of Ukraine / S. Khalatur // Technology audit and production reserves. — 2017. — № 4 (5). — С. 19—26.

References:

1. Belov, E. (2015), Sokrashhenie poter' i povyshenie kachestva produktsii agropromyshlennogo kompleksa [Reducing losses and improving the quality of agricultural products], Znanie, Moscow, Russia.

2. Bogoslavskij, D. and Gerasimenko, O. (2016), "Financial aspects of increasing the efficiency of the agricultural organization", Innovacionnaja nauka, vol. 4-1, pp. 96—99.

3. Gerasimenko O. (2016), Ustojchivoe finansovoe sostojanie sel'skhozajstvennogo predpriyatija — uslovie ego nepreryvnogo i jeffektivnogo funkcionirovanija [The stable financial condition of the agricultural enterprise is a condition for its continuous and effective functioning], Nauchnoe obespechenie agropromyshlennogo kompleksa, Moscow, Russia.

4. Kolesnik, Ya. and Harina, A. (2018), "Ways to improve the financial condition of an agricultural enterprise", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 12, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/101.pdf (Accessed 15 Dec 2018).

5. Kolesnik Ya. and Chornyj V. (2018), "Strategy of development of tax management of agricultural enterprises", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 21, pp. 55—59.

6. Khalatur, S. (2015), "Mechanism of adaptation of agroindustrial complex of Ukraine in the conditions of global food problem", Visnyk Dnipropetrovs' koho derzhavnoho ahrarno-ekonomichnoho universytetu, vol. 1, pp. 114—116.

7. Khalatur, S.M. (2017), "Innovative doctrine development of agriculture growth of Ukraine", Tehnologicheskij audit i rezervy proizvodstva, vol. 4 (5), pp. 19—26.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2019 р.